TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. kovo 21 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Mokėjimo paslaugos vidaus rinkoje – Direktyva 2007/64/EB – 74 straipsnio 2 dalis – Mokėjimo pervedimu nurodymas – Mokėtojo pateiktas netinkamas unikalus identifikatorius – Pagal unikalų identifikatorių įvykdyta mokėjimo operacija – Gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybė“

Byloje C-245/18

dėl *Tribunale ordinario di Udine* (Udinės teismas, Italija) 2018 m. kovo 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. balandžio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Tecnoservice Int. Srl, bankrutuojanti bendrovė,

prieš

Poste Italiane SpA

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos, teisėjai E. Juhász ir I. Jarukaitis (pranešėjas),

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Poste Italiane SpA*, atstovaujamos *avvocatessa* A. Fratini,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedama *avvocati dello Stato* F. Subrani ir A. Collabolletta,

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vláčil ir O. Serdula,

– Europos Komisijos, atstovaujamos H. Tserepa-Lacombe ir V. Di Bucci,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: italų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičiančios direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančios Direktyvą 97/5/EB (OL L 319, 2007, p. 1), 74 ir 75 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bankrutuojančios *Tecnoservice Int. Srl* (toliau – *Tecnoservice*) ir *Poste Italiane SpA* ginčą dėl pinigų sumos pervedimo klaidingam gavėjui dėl mokėtojo nurodyto netinkamo unikalaus identifikatoriaus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2007/64 40, 43 ir 48 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(40) siekiant visiškai integruoto automatizuoto mokėjimų apdorojimo ir teisinio tikrumo, mokėjimo paslaugų vartotojams vykdant visas pareigas, susijusias su operacija, būtina, kad visa mokėtojo pervesta suma būtų įskaityta į gavėjo sąskaitą. <…>

<…>

(43) Siekiant padidinti mokėjimų veiksmingumą visoje [Europos Sąjungoje], visiems mokėtojo inicijuotiems mokėjimams, nurodytiems eurais ar kita euro zonai nepriklausančios valstybės narės valiuta, įskaitant kredito pervedimus ir pinigines perlaidas, turėtų būti taikomas maksimalus vienos dienos įvykdymo laikotarpis. <…> Atsižvelgiant į tai, kad nacionalinės mokėjimo infrastruktūros dažnai yra labai veiksmingos, ir siekiant užkirsti kelią dabartinio paslaugų lygio pablogėjimui, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama tinkamais atvejais palikti arba nustatyti taisykles, kuriose nustatomas trumpesnis nei vienos darbo dienos įvykdymo laikotarpis.

<…>

(48) mokėjimo paslaugų teikėjas turėtų galėti tiksliai nurodyti informaciją, kurią reikalaujama pateikti mokėjimo nurodymui tinkamai įvykdyti. Tačiau, kita vertus, siekiant išvengti suskaidymo ir pavojaus integruotų mokėjimo sistemų [Sąjungoje] sukūrimui, valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama reikalauti, kad mokėjimo operacijoms vykdyti būtų naudojamas atskiras identifikatorius. Tačiau tai neturėtų valstybėms narėms užkirsti galimybės reikalauti, kad mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjo būtų reikalaujama veikti apdairiai ir patikrinti, kai techniškai įmanoma ir kai tai galima padaryti automatiškai, unikalaus identifikatoriaus sutaptį, ir jei nustatoma, kad unikalus identifikatorius nesutampa, atsisakyti atlikti mokėjimo nurodymą ir apie tai pranešti mokėtojui. Mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybė turėtų apsiriboti tinkamu mokėjimo operacijos įvykdymu pagal mokėjimo paslaugų vartotojo mokėjimo nurodymą.“

4 Šios direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

<…>

5) mokėjimo operacija – mokėtojo arba mokėjimų gavėjo inicijuotas veiksmas, kai lėšos perduodamos, pervedamos arba išimamos neatsižvelgiant į mokėtojo ir mokėjimų gavėjo įsipareigojimus, kuriais grindžiama operacija;

<…>

21) unikalus identifikatorius – raidžių, skaičių ar simbolių derinys, kurį mokėjimo paslaugų teikėjas nurodo mokėjimo paslaugų vartotojui, ir kurį mokėjimo paslaugų vartotojas turi pateikti, kad būtų vienareikšmiškai identifikuotas kitas mokėjimo operacijoje dalyvaujantis mokėjimo paslaugų vartotojas ir (arba) mokėjimo operacijoje naudojama jo mokėjimo sąskaita;

<…>“

5 Minėtos direktyvos III antraštinėje dalies 2 skyriuje „Vieno mokėjimo operacijos“ yra 37 straipsnis „Informacija ir sąlygos“. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės turi užtikrinti, kad mokėjimo paslaugų vartotojui būtų pateikta ši informacija ir pranešta apie šias sąlygas arba sudarytos sąlygos su jomis susipažinti:

a) informacijos reikalavimai arba unikalus identifikatorius, kurį turi nurodyti mokėjimo paslaugų vartotojas, kad mokėjimo nurodymas būtų tinkamai įvykdytas;

<…>“

6 Minėtos direktyvos III antraštinę dalį sudarančiame 3 skyriuje „Bendrosios sutartys“ yra 42 straipsnis „Informacija ir sąlygos“. Šis straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad mokėjimo paslaugų vartotojui būtų pateikta ši informacija ir pranešta apie šias sąlygas:

<…>

2) dėl mokėjimo paslaugų panaudojimo:

<…>

b) informacijos reikalavimai arba unikalus identifikatorius, kurį turi nurodyti mokėjimo paslaugų vartotojas, kad mokėjimo nurodymas būtų tinkamai įvykdytas;

<…>“

7 Direktyvos 2007/64 74 straipsnyje „Netinkami unikalūs identifikatoriai“ nustatyta:

„1. Mokėjimo nurodymą vykdant pagal unikalų identifikatorių, jis laikomas tinkamai įvykdytu unikaliu identifikatoriumi nurodyto gavėjo atžvilgiu.

2. Jei mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktas unikalus identifikatorius yra netinkamas, tai mokėjimo paslaugų teikėjas neatsako pagal 75 straipsnį už operacijos neįvykdymą arba netinkamą įvykdymą.

Tačiau mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas turi dėti deramas pastangas siekdamas atgauti mokėjimo operacijos lėšas.

<…>

3. Jei mokėjimo paslaugų vartotojas pateikia ne tik informaciją, nurodytą 37 straipsnio 1 dalies a punkte ar 42 straipsnio 2 dalies b punkte, bet ir papildomą informaciją, tai mokėjimo paslaugų teikėjas atsako tik už mokėjimo operacijų vykdymą pagal mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktą unikalų identifikatorių.“

8 Šios direktyvos 75 straipsnio „Mokėjimo operacijos neįvykdymas arba netinkamas įvykdymas“ 1 ir 2 dalyse iš esmės numatyta, kad pareigos, kurias jos nustato, vykdomos „nepažei[džiant] <…> 74 straipsnio 2 ir 3 dalių“.

Italijos teisė

9 Direktyva 2007/64 į Italijos teisę buvo perkelta 2010 m. sausio 27 d. *decreto legislativo n. 11, recante attuazione della direttiva 2007/64/CE* (Įstatyminis dekretas Nr. 11 dėl Direktyvos 2007/64/EB perkėlimo į nacionalinę teisę; GURI paprastasis priedas, Nr. 36, 2010 m. vasario 13 d.; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 11/2010).

10 Įstatyminio dekreto Nr. 11/2010 24 ir 25 straipsniais į nacionalinę teisę buvo perkelti Direktyvos 2007/64 74 ir 75 straipsniai, vartojant beveik tokią pačią formuluotę.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

11 2015 m. rugpjūčio 3 d. *Tecnoservice* skolininkas pateikė savo bankui nurodymą atlikti mokėjimą banko pervedimu šiai bendrovei kredituojant *Poste Italiane* atidarytą einamąją sąskaitą, identifikuojamą pagal unikalų identifikatorių, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2007/64 4 straipsnio 21 punktą, t. y. tarptautiniu banko sąskaitos numeriu (toliau – IBAN). Šiame mokėjimo nurodyme taip pat buvo tikėtino gavėjo pavadinimas, t. y. *Tecnoservice*.

12 Pinigai buvo pervesti į sąskaitą, atitinkančią šį IBAN. Tačiau buvo nustatyta, kad pervedimas atliktas kitam subjektui, o ne *Tecnoservice*, kuri niekada negavo jai mokėtinos sumos.

13 *Tecnoservice* pareiškė ieškinį *Poste Italiane* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme *Tribunale ordinario di Udine* (Udinės teismas, Italija), prašydama pripažinti, kad *Poste Italiane* yra atsakinga už tai, jog nepatikrino, ar mokėjimo nurodymo davėjo pateiktas IBAN atitiko gavėjo pavadinimą. Taigi *Poste Italiane* leido, kad konkrečią sumą gautų klaidingas gavėjas, nepaisant to, jog buvo pakankamai duomenų nustatyti, kad unikalus identifikatorius yra netinkamas.

14 Anot *Poste Italiane*, jai nekyla jokios atsakomybės, kai ji atlieka mokėjimą į sąskaitą, atitinkančią mokėjimo nurodymo davėjo pateiktą IBAN, ir ji neturi atlikti jokių papildomų patikrinimų.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu pažymi, kad Direktyvos 2007/64 nuostatose iš esmės numatyta, jog pagal unikalų identifikatorių atliktas mokėjimas laikomas tinkamai atliktu.

16 Vis dėlto, jo nuomone, Direktyvos 2007/64 74 ir 75 straipsniai, todėl ir atitinkamos nacionalinės teisės nuostatos, gali būti aiškinami dviem skirtingais būdais.

17 Pagal pirmą aiškinimą šie du straipsniai taikomi tik mokėtojo ir jo banko santykiui, o ne mokėjimo gavėjo banko ir kitų suinteresuotųjų šalių, kaip antai mokėjimo nurodymo davėjo, faktinio gavėjo arba net klaidingo gavėjo, santykiui. Šiuo atveju šiam antram santykiui turėtų būti taikomi tik nacionalinės teisės aktai, dažnai pagrįsti platesnėmis, nei nustatytosios šioje direktyvoje, atsakomybės taisyklėmis.

18 Remiantis antru aiškinimu, du straipsniai taikomi visai mokėjimo operacijai, o tai apima ir gavėjo banko įsikišimą. Tokiu atveju gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybę taip pat griežtai riboja tik mokėjimo nurodymo davėjo pateikto IBAN paisymas.

19 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad įstaigos, atsakingos už neteisminį ginčų, pateiktų *Arbitro Bancario e Finanziario* (ombudsmenas bankininkystės ir finansų klausimams, Italija), nagrinėjimą, priėmė skirtingus sprendimus šioje srityje, tačiau institucija, atsakinga už šių įstaigų koordinavimą, pripažino palankiau vertinanti antrąjį aiškinimą.

20 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale di Udine* (Udinės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos [2007/64] (2015 m. rugpjūčio 3 d. taikomos redakcijos) 74 ir 75 straipsnių nuostatas dėl mokėjimo paslaugų teikėjo pareigų ir atsakomybės apribojimų, į Italijos teisę perkeltas [Įstatyminio dekreto Nr. 11/2010] 24 ir 25 straipsniais, reikia aiškinti taip, kad jos taikomos tik mokėjimo nurodymo, dėl kurio reikia įvykdyti mokėjimo paslaugą, davėjo tokios paslaugos teikėjui, ar taip, kad jos taikomos ir mokėjimo gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui?“

Dėl prejudicinio klausimo

21 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2007/64 74 ir 75 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad kai mokėjimo nurodymas įvykdomas pagal mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktą unikalų identifikatorių, kuris neatitinka to paties vartojo nurodyto gavėjo pavadinimo, mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybės apribojimas taikomas tik mokėjimo nurodymo davėjo mokėjimo paslaugų teikėjui, ar ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui.

22 Primintina, kad Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „mokėjimo nurodymą vykdant pagal unikalų identifikatorių, jis laikomas tinkamai įvykdytu unikaliu identifikatoriumi nurodyto gavėjo atžvilgiu“. To paties straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje patikslinama, kad „jei mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktas unikalus identifikatorius yra netinkamas, tai mokėjimo paslaugų teikėjas neatsako pagal 75 straipsnį už operacijos neįvykdymą arba netinkamą įvykdymą“.

23 Taigi reikėtų pažymėti: kadangi iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės iš esmės yra susijusios su Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalies aiškinimu, kuriame konkrečiai numatytas atvejis, kai mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktas unikalus identifikatorius yra netinkamas, pakanka išaiškinti šią nuostatą, kad būtų pateiktas naudingas atsakymas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

24 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą būtina atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2015 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Surmačs*, C-127/14, EU:C:2015:522, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *DHL Express (Austria)*, C-2/15, EU:C:2016:880, 19 punktas).

25 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos formuluotėje, kurioje vartojami tik žodžiai „mokėjimo paslaugų teikėjas“, nedaroma jokio skirtumo tarp skirtingų mokėjimo paslaugų teikėjų. Taigi atsižvelgiant į šią formuluotę, minėtoje nuostatoje numatytas atsakomybės apribojimas taikomas visiems paslaugų teikėjams, dalyvaujantiems operacijoje, o ne tik vienam iš jų.

26 Tokį pažodinį aiškinimą patvirtina šios nuostatos kontekstas. Iš tiesų, viena vertus, Direktyvos 2007/64 taikymo tikslais jos 4 straipsnio 5 punkte „mokėjimo operacija“ apibrėžiama kaip „mokėtojo arba gavėjo“ inicijuotas veiksmas, kai lėšos perduodamos, pervedamos arba išimamos, neatsižvelgiant į mokėtojo ir gavėjo pareigas, kuriomis grindžiama operacija. Taigi iš šios apibrėžties matyti, kad sąvoka „mokėjimo operacija“ yra susijusi su bendru ir vienu mokėtojo ir gavėjo veiksmu, o ne tik su kiekvienu mokėtojo ir gavėjo ryšiu su savo mokėjimo paslaugų teikėju.

27 Kita vertus, Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje pareiga dėti deramas pastangas siekiant atgauti per mokėjimo operaciją panaudotas lėšas nustatyta tik „mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjui“. Taigi, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos poveikį, kiek tai susiję su mokėjimais pagal vartotojo pateiktą unikalų identifikatorių, būtų norėjęs apriboti mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėju, jis būtų taip ir nurodęs šioje nuostatoje.

28 Be to, Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalies aiškinimą, koks išdėstytas šio sprendimo 25 punkte, taip pat patvirtina šios direktyvos tikslai. Reikia pažymėti, kad, pirma, kaip matyti iš Direktyvos 2007/64 40 konstatuojamosios dalies, šia direktyva siekiama užtikrinti visiškai integruotą automatizuotą mokėjimų apdorojimą; antra, iš jos 43 konstatuojamosios dalies matyti, kad ja siekiama pagerinti mokėjimų veiksmingumą ir spartą. Taigi prie šių mokėjimų automatinio apdorojimo ir paspartinimo tikslų geriau prisidedama aiškinant šią nuostatą taip, kad ribojama tiek mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjo, tiek gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybė, nes taip šie paslaugų teikėjai atleidžiami nuo pareigos tikrinti, ar mokėjimo paslaugų vartotojo pateiktas unikalus identifikatorius tikrai atitinka asmenį, nurodytą kaip gavėjas.

29 Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2007/64 48 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad valstybėms narėms neužkertamas kelias tais atvejais, kai tai techniškai įmanoma ir galima padaryti automatiškai, įtvirtinti apdairumo pareigą „mokėtojo“ mokėjimo paslaugų teikėjui. Vis dėlto joje nedarant jokio skirtumo tarp dviejų paslaugų teikėjų kategorijų nurodyta, kad mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybė turėtų apsiriboti tinkamu mokėjimo operacijos įvykdymu pagal mokėjimo paslaugų vartotojo mokėjimo nurodymą.

30 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2007/64 74 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad kai mokėjimo nurodymas įvykdomas pagal mokėjimo paslaugos vartotojo pateiktą unikalų identifikatorių, kuris neatitinka to paties vartojo nurodyto gavėjo pavadinimo, šioje nuostatoje numatytas mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybės apribojimas taikomas ir mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjui, ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

31 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičiančios direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančios Direktyvą 97/5/EB, 74 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad kai mokėjimo nurodymas įvykdomas pagal mokėjimo paslaugos vartotojo pateiktą unikalų

identifikatorių, kuris neatitinka to paties vartojo nurodyto gavėjo pavadinimo, šioje nuostatoje numatytas mokėjimo paslaugų teikėjo atsakomybės apribojimas taikomas ir mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjui, ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui.

Parašai.